

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/1

Karar Sayısı : 2025/70

Karar Tarihi : 6/3/2025

R.G.Tarih-Sayı : 3/6/2025-32919

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Trabzon 1. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un 1. maddesinin Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İlamlı icra takibine konu cezaevi yapı harcının alınması kararına karşı yapılan şikâyetle itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu 1. maddesi şöyledir:

“Madde 1- İcra dairelerince miktar ve kıymeti muayyen olan ilâmlı ve ilâmsız alacaklardan tahsil olunan paranın % 2'si ve kıymeti muayyen olmıyan ilâmların icrasından tahsil harcının yarısı nisbetinde harç alınır. Maktu harçlar ilâmın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınır.

Bu harçlar borçluya yükletilemez ve mahkûmunbih meblağ bir milyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 15. maddesi şöyledir:

“Harçlar:

Madde 15 – (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.)

İcra ve iflas harçlarını kanun tayin eder. Kanunda hilafı yazılı değilse, bütün harç ve masraflar borçluya ait olup neticede ayrıca hüküm ve takibe hacet kalmaksızın tahsil olunur.

İcra takiplerinde, müzaheretli Adliye kararları takibe yetkili icra mahkemesi tarafından Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 465 ve müteakip maddelerine tevfikân ittihaz olunur.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri

BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 2548 sayılı Kanun'un 1. maddesinin iptalini talep etmiştir. Anılan Kanun'un itiraz konusu 1. maddesinin birinci fıkrasında miktar ve kıymeti belirli olan ilamlı ve ilamsız alacaklardan tahsil olunan paradan %2 oranında, miktarı belirli olmayan ilamların icrasında ise tahsil harcının yarısı oranında harç alınacağı öngörülmüştür. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde maktu harçların ilamın icraya konulduğu zaman peşin olarak alınacağı düzenlenmiştir. İtiraz konusu maddenin ikinci fıkrasında ise bu harçların borçluya yükletilemeyeceği ve icra takibine konu meblağın bir milyon liradan aşağı olması durumunda harç alınmayacağı hüküm altına alınmıştır.

4. Bakılmakta olan davanın konusunu işçilik alacağına ilişkin ilama dayalı olarak başlatılan icra takibinde tahsil edilen alaktan alınan %2 oranında cezaevi yapı harcı oluşturmaktadır. Bu itibarla bakılmakta olan davaya konu icra takibinin ilamlı ve takibe konu alacağın da belirli olması nedeniyle kuralın birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve ilamsız..." ve "...ve kıymeti muayyen olmıyan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı..." ibarelerinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

5. Diğer yandan takibe konu alacak miktarının bir milyon liranın üzerinde (1.00 TL) olması nedeniyle kuralın ikinci fıkrasında yer alan "...ve mahkûmunbih meblağ birmilyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz." bölümünün de bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Bu itibarla anılan ibarelere ve bölüme ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Öte yandan kuralın birinci fıkrasının kalan kısmı bakılmakta olan davada uygulanan, miktarı belirli olan ilamlı icra takiplerinin yanı sıra uygulanma imkânı bulunmayan, miktarı belirli olan ilamsız icra takipleri ile miktarı belirli olmayan ilamlı icra takipleri yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir.

7. Dolayısıyla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın birinci fıkrasının birinci cümlesinin kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin anılan cümlede yer alan "...ilamlı..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

8. Açıklanan nedenlerle 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un 1. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinde yer alan “...ve ilamsız...” ve “...ve kıymeti muayyen olmıyan ilamların icrasından tahsil harcının yarısı...” ibarelerinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibarelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Birinci cümlesinin kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan cümlede yer alan “...ilamlı...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

3. İkinci cümlesinin esasının incelenmesine,

B. İkinci fıkrasının;

1. ...ve mahkûmunbih meblağ birmilyon liradan aşağı olursa bundan harç alınmaz.” bölümünün itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu bölüme ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Kalan kısmının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ömer MENCİK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Uygulanacak Kural Sorunu

10. 2548 sayılı Kanun’un 1. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesi, değeri belirli olmayan ilamların icrasında alınan maktu cezaevi yapı harcına yönelik hüküm içermektedir. Bakılmakta olan davanın konusunu ise miktarı belirli olan bir alacakla ilgili olarak yapılan ilamlı icra takibi oluşturmaktadır. Bu itibarla anılan Kanun’un birinci fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla anılan cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

B. Genel Açıklama

11. Harç, devletin yüklendiği görevleri yerine getirebilmek için anayasal sınırlar içinde egemenlik yetkisine dayanarak çeşitli kaynaklardan elde ettiği vergi ve resim gibi bir çeşit kamu geliridir. Ödenen vergiler bakımından vergi mükelleflerinin bireysel bir hizmet ya da karşılık talep etme haklarının bulunmamasına karşın harç, bireylerin özel menfaatlerine ilişkin olarak kamu hizmetlerinden yararlanmaları (tapu, pasaport gibi) karşılığında bu hizmetlerin maliyetlerine katılmaları amacıyla kamu gücüne dayanılarak getirilen mali bir yükümlülüktür (AYM, E.2011/28, K.2012/22, 16/2/2012; E.2011/16, K.2012/129, 27/9/2012).

12. Ülkemizde farklı kanunlarla farklı türlerde harçlar düzenlenmiştir. Bu kapsamda öngörülen yargı harçları mahkeme ve icra harçlarından oluşmaktadır. İcra harçlarına 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 2548 sayılı Kanun’da yer verilmiştir. Cezaevi yapı harcı da 2548 sayılı Kanun’da düzenlenen yargı harçları kapsamında icra harcı olarak öngörülmüştür.

13. 492 sayılı Kanun’un 11. maddesinin birinci fıkrasında genel olarak yargı harçlarını davayı açan veya harca konu olan işlemin yapılmasını isteyen kişilerin ödemekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 326. maddesinin

(1) numaralı fıkrasında ise kanunda yazılı hâller dışında yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verileceği, 2004 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasında kanunlarda aksi belirtilmediği sürece bütün harç ve masrafların borçluya ait olduğu, bu masrafların ayrıca hüküm ve takibe gerek kalmaksızın borçludan tahsil olunacağı hüküm altına alınmıştır.

14. 2548 sayılı Kanun'da cezaevi yapı harcı açısından bu genel ilkedен ayrılarak söz konusu harçtan alacaklının sorumlu olduğu, icranın yapılmasına sebebiyet vermesi bağlamında haksız taraf konumunda olan borçluya bu harcın yükletilemeyeceği açıkça öngörülmüştür.

C. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; cebri icranın doğrudan bir yargılama faaliyeti olmamakla birlikte bireylerin hakkı olan edimi elde etmelerini sağladığı, bu yola başvurulması durumunda taraflar açısından bazı mali yükümlülüklerin öngörüldüğü, bunların bir kısmının borcunu ödememek suretiyle uyuşmazlık çıkmasına neden olan borçluya yükletilerek alacaklı ile borçlu arasında hakkaniyete uygun bir dengenin kurulmaya çalışıldığı ancak itiraz konusu kurallar gereğince cezaevi yapı harcının tamamen alacaklıya yükletilmesinin hakkaniyete aykırı durumlara neden olduğu, genel bütçe kapsamında yapılması gereken ceza infaz kurumlarının adil bir vergilendirme sistemi kurulmadan alacaklıdan alınacak harçlarla yapılmasının vergi adaletiyle bağdaşmadığı, kurallarla mülkiyet hakkının da ihlal edildiği, yapılacak kesintiyle ilgili olarak alacağın niteliği hususunda da bir ayrımın öngörülmediği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

17. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, §§ 20-21).

18. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak şartıyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve üzerinde tasarruf etme imkânı veren bir haktır (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin kısıtlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 137).

19. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında ise "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

20. Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (*Filiz Fırat* [1.B.], B. No: 2014/10305, 5/12/2017, § 29). Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın dışında

olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması mahkeme hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (AYM, E.2023/76, K.2023/155, 13/9/2023, § 20).

21. Kararın icrası hakkı özel hukuk ilişkilerinde devlete, borçlu aleyhine verilmiş bir kararda yer alan borcu alacaklıya ödeme sorumluluğu yüklememektedir. Özel kişiler aleyhine kurulan hükümlerde devletin yükümlülüğü erişilebilir, fiilen ve hukuken etkili bir cebri icra sistemi kurmaktan ibarettir. Aleyhine hüküm kurulan tarafın bu hükmün gereğini rızayla yerine getirmemesi durumunda lehine hak tanınan kişi devletin kurduğu cebri icra mekanizmasının işletilmesi için başvuruda bulunarak kararın devlet eliyle uygulanmasını temin edebilir. Devletin yükümlülüklerinin bir gereği olarak oluşturulan cebri icra sistemine erişilmesini güçleştiren veya imkânsız hâle getiren başvuru şartları ya da mali yükümlülükler kararın icrası hakkını ihlal edebilir.

22. Kurallarda kesinleşmiş mahkeme kararına dayalı olarak başlatılan icra takibine konu alacağın tahsil edilen kısmından %2 oranında harç kesilmesi öngörülmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik sınırlama getirildiği açıktır. Ayrıca söz konusu harcın icraya başvurmayı güçleştirmesi nedeniyle kuralla adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararın icrası hakkına da sınırlama getirilmektedir.

23. Anayasa'nın 13. maddesinde *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

24. Bu kapsamda mülkiyet ve adil yargılanma haklarını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

25. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

26. Bunun yanı sıra Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında da *“Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.”* denilerek verginin kanuniliği ilkesi benimsenmiştir. Verginin kanuniliği ilkesi, takdire dayalı keyfi uygulamaları önleyecek sınırlamaların kanunda yer almasını gerektirmekte; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerle ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının kanun ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

27. Kurallarda harcın konusunun, miktarının ve yükümlüsünün herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralların belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu, bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

28. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği belirtilmiştir.

29. Anayasa'nın 36. maddesinde ise adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiştir. Ancak özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2021/127, K.2022/85, 30/6/2022, § 60).

30. Ayrıca adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da ifade edilmiş olması kendi başına bir anlam taşımamakta, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belirli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

31. Ceza infaz kurumları ile mahkeme binalarının inşası devletin adalet faaliyetlerini yürütmek üzere yapılan kamu hizmetinin bir parçası olduğu açıktır. Söz konusu hizmetin yerine getirilmesi finansal kaynağın oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Harç da devletin yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için anayasal sınırlar içinde egemenlik yetkisine dayanarak çeşitli kaynaklardan elde ettiği vergi ve resim gibi bir çeşit kamu geliridir. Kurallarda öngörülen harcın anılan kamu hizmetinin finansmanına yönelik olarak bir gelir kalemi oluşturulması amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallarla kamu hizmetlerinin, böylece devlete yüklenen ödevlerin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. AYM, E.2021/119, K.2022/48, 21/04/2022, § 35). Bu itibarla kurallarla mülkiyet ve adil yargılanma haklarına getirilen sınırlamanın kamu yararı amacına yönelik olduğu ve bu suretle meşru bir amaç taşıdığı anlaşılmaktadır.

32. Bununla birlikte anılan haklara getirilen sınırlamanın aynı zamanda ölçülü olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

33. Kurallar gereğince icra daireleri tarafından alacaklıdan tahsil edilen harcın ceza infaz kurumu ile mahkeme binalarının inşası için ihtiyaç duyulan finansmanın sağlanmasına katkı sağlayacağı gözetildiğinde kuralların anılan meşru amaca ulaşma bakımından *elverişli* olduğu anlaşılmaktadır.

34. Öte yandan devletin kamusal ihtiyaçların karşılanması için Anayasa'nın 73. maddesi gereğince aldığı yetkiye dayanarak tek taraflı iradesiyle vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülükler getirme ve bunların usul ve esasına ilişkin şartlarını belirleme konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Vergilendirme ve harçlandırma devletin takdir yetkisinin geniş olduğu alanların

başında gelmektedir. Bu itibarla ceza infaz kurumlarının ve mahkeme binalarının yapımı için gerekli olan finansman kaynağının ne tür kamu gelirleriyle oluşturulacağının takdiri yasama organına aittir. Dolayısıyla ceza infaz kurumları ile mahkeme binalarının inşasını için gerekli finansmanın bir kısmının sağlanması için kurallar kapsamında öngörülen harcın meşru amaç bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

35. Mülkiyet ve adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamanın ölçülü olabilmesi için orantılılık ilkesi gereğince öngörülen sınırlama ile elde edilmek istenen meşru amaç arasında adil ve makul bir denge gözetilmelidir. Bu nedenle kurallarda öngörülen sınırlamanın kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde bireye katlanması zor külfet yüklememesi gerekir.

36. Kurallarla öngörülen nispi harcın miktarının alacak tutarına göre değişeceği açıktır. 2004 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine göre alacaklının sorumlu olduğu bu harç dışında diğer icra harç ve masrafların tamamından borçlunun sorumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında %2 olarak belirlenen harcın makul ve kabul edilebilir düzeyde olduğu, alacaklılar açısından katlanılmaz ölçüde mali külfete sebep olmadığı anlaşılmaktadır.

37. Diğer yandan ekonomik ve sosyal durumları itibarıyla icra giderlerini ödeme gücünden yoksun olan bireylerin söz konusu masrafları icranın başında ödemekle yükümlü tutulmaları, bireylerin ilama dayalı olarak icraya başvurmalarını imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Ancak kurallarda öngörülen harcın kıymeti belirli olan ilamlı takiplerde peşin olarak alınmadığı, takibin son aşamasında kesinti yapılmak suretiyle tahsil edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallarda öngörülen harcın bireylerin icraya başvurmalarını imkânsız hâle getirdiği veya önemli ölçüde zorlaştırdığı söylenemez.

38. Bu itibarla kurallarda öngörülen harcın icraya başvuran alacaklılara aşırı bir külfet yüklenmediği, kurallarla ulaşılmak istenen kamusal yarar ile bireylerin menfaati arasındaki makul dengenin bozulmadığı ve mülkiyet ile adil yargılanma haklarına getirilen sınırlamanın orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2011/28, K.2012/22, 16/2/2012).

39. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un 1. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinde yer alan "...ilamlı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

2. İkinci cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. İkinci fıkrasında yer alan "Bu harçlar borçluya yükletilemez..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

Esas Sayısı : 2024/1
Karar Sayısı : 2025/70

6/3/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI